

OMBUDSMANKA NAVRHUJE KRÍZOVÉMU ŠTÁBU OPATRENIA V ZARIADENIACH PRE SENIOROV AJ MARGINALIZOVANÝCH KOMUNITÁCH

(Bratislava, 31. marca) Verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová sa obrátila na ústredný krízový štáb s návrhmi opatrení pre riešenie situácií v zariadeniach pre seniorov ako aj v marginalizovaných rómskych komunitách. Urobila tak na základe podnetov, ktorými sa zaoberá, ale aj medializovaných informácií, napríklad v súvislosti s uzavretím osady v Gelnici.

„Som presvedčená, že ochrana života a zdravia obyvateľov je v súčasnosti prvoradým záujmom nás všetkých. Aby sme tento cieľ mohli efektívne naplňať aj vo vzťahu k najohrozenejším skupinám obyvateľov, je potrebné prijať okrem doteraz zavedených opatrení aj ďalšie, ktoré by špecificky chránili najzraniteľnejších z nás,“ uviedla verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová v liste adresovanom krízovému štábu. Podotkla, že všetky opatrenia prijaté v súvislosti s bojom proti pandémie musia byť v súlade s právnym poriadkom, teda musia rešpektovať princíp právneho štátu a zároveň nesmú obmedzovať základné ľudské práva a slobody inak, ako ústavou predpokladaným spôsobom.

Ombudsmanka žiada, aby štáb presnejšie definoval núdzový stav v zariadeniach pre seniorov, zabezpečil ochranné pomôcky a vyššiu informovanosť

V núdzovom stave v zariadeniach pre seniorov je nariadená **pracovná povinnosť v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti**. V zariadeniach sa však poskytuje najmä opatrovateľská starostlivosť, preto ombudsmanka odporúča štábu, aby ich usmernil aj v rámci poskytovania tejto služby.

V nadväznosti na **centrálne vyhlásený zákaz návštev v zariadeniach** je potrebné určiť aj pravidlá týkajúce sa vychádzok. Zariadenia potrebujú informácie, či a ako môžu klientov a klientky plošne obmedziť.

Vzhľadom na to, že v krízovej situácii nemajú riaditelia, riaditeľky a personál zariadení dostatok informácií, navrhla spustiť **masívnu informačnú kampaň**, aby vedeli, ako majú postupovať v prípade krízovej situácie.

Ombudsmanka taktiež poukázala na potrebu zabezpečiť **dostatok ochranných pomôcok a materiálne podmienky** pre prípad, že sa v zariadení potvrdí nákaza (napríklad náhradné ubytovanie a podobne).

Rovnako upozornila, že v danej situácii je nesmierne dôležité, aby kooperovali rezorty sociálnych vecí a zdravotníctva. Navrhla, aby sa zriadil **krízový štáb pre oblasť sociálnych služieb**, v rámci ktorého by tieto rezorty spolupracovali na riešení krízy spoločne s ministerstvom vnútra a mimovládnyimi organizáciami.

Ombudsmanka žiada preverenie prístupu k pitnej vode v marginalizovaných komunitách a ochranu terénnych pracovníkov a pracovníčok

Rýchlosť šírenia nákazy v husto zaľudnených oblastiach so žiadnym alebo obmedzeným prístupom k základným hygienickým pomôckam je výrazne vyššia ako v oblastiach, kde žije majorita. Rovnako sú tu sťažené možnosti karantény a izolácie. Je preto žiadúce zaviesť v marginalizovaných rómskych komunitách **preventívne opatrenia za účelom predchádzania vzniku nákazy.**

Vláda 15. marca odporučila predstaviteľom územnej samosprávy „**umožniť neobmedzený prístup osobám patriacim k marginalizovaným komunitám k pitnej vode na nevyhnutnú dobu**“. Toto odporúčanie dostali predstavitelia územnej samosprávy na vedomie. Keďže prístup k pitnej vode je kľúčový, je potrebné, aby bolo prijatie opatrenia aj preverené. Zároveň je podľa ombudsmanky dôležité, aby mali samosprávy aj konkrétne odporúčania na zásobovanie pitnou vodou (napríklad vo forme cisterien), keďže stále existujú osídlenia bez prístupu k pitnej vode.

Ombudsmanka taktiež upozornila na **ochranu terénnych sociálnych pracovníkov a pracovníčok**. Pre sprostredkovanie informácií o ochrane a prevencii pred šírením nákazy obyvateľom, musia byť vybavení základnými ochrannými prostriedkami, ako sú napríklad ochranné rúška či respirátory. Preto odporučila, aby sa pri rozdeľovaní štátnych hmotných rezerv vyčlenilo dostatočné množstvo ochranných prostriedkov i pre nich.

Ako postupovať v prípade potvrdeného prípadu nákazy v marginalizovaných komunitách?

Z medializovaných informácií nie je zrejmé, či v súčasnosti existuje koordinačný plán postupov v prípade výskytu nákazy v marginalizovaných rómskych komunitách. V súčasnosti by tak boli opatrenia prijímané predstaviteľmi územnej samosprávy ponechané na ich voľnej úvahe. To však vytvára priestor pre obmedzovanie základných práv a slobôd, ktoré nemusí vždy nachádzať oporu v zákone a ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo byť protiústavné. Príkladom je medializovaná uzávera rómskej osady v Gelnici, ktorú minulý týždeň zaviedla miestna samospráva pre nerešpektovanie karantény osobou, ktorá sa mala vrátiť zo zahraničia.

„Považujem za kľúčové, aby boli na centrálnej úrovni vydané rámcové odporúčania pre obce a mestá, ako postupovať v čase, keď nastane situácia potvrdeného prípadu nákazy v niektorej z rómskych osád. Tieto odporúčania by mali zároveň reflektovať na požiadavku zásahu do základných práv v nevyhnutnej miere. Nedostatočná príprava totiž môže viesť až k prijímaniu extrémne neproporcionálnych opatrení, akými sú uzatváranie oblastí so stovkami a tisíckami obyvateľov. Takéto obmedzenie nemá vplyv len na slobodu pohybu. Uzavretie celej oblasti totiž vystaví všetkých jej obyvateľov vysokému riziku rýchlo sa šíriacej nákazy a v konečnom dôsledku bezprecedentným škodám na zdraví a životoch ľudí. Štát musí urobiť všetko pre to, aby takému scenáru predišiel,“ uviedla verejná ochrankyňa práv v liste krízovému štábu v reakcii na prípad v Gelnici.

Ako ďalej vysvetlila, zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky. Bolo by podľa nej v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky postupovať pri obmedzovaní základných práv a slobôd inak s príslušníkmi národnostných menšín a etnických skupín ako s príslušníkmi majority v období boja s nákazou.

„Preto je nevyhnutné prijať takú stratégiu, ktorej cieľom nebude ochrana majority izoláciou celých rómskych (už aj tak často segregovaných) osídlení, ale ktorej cieľom bude komplexná ochrana všetkých, najmä však ohrozených skupín obyvateľstva,“ doplnila.